

The Holy See

SPES NON CONFUNDIT

Булла проголошення
Звичайного Ювілею
2025 року

ФРАНЦИСК

ЄПИСКОП РИМА
СЛУГА СЛУГ БОЖИХ
УСІМ, ХТО ПРОЧИТАЄ ЦЬОГО ЛИСТА,
ХАЙ НАДІЯ НАПОВНЮЄ СЕРЦЯ

[[Multimedia](#)]

1. «*Spes non confundit*», «Надія ж не засоромить» (Рим 5,5). На знак надії апостол Павло вселяє відвагу в християнську спільноту Риму. Надія також є головним посланням майбутнього Ювілею, який за давньою традицією Папа проголошує що двадцять п'ять років. Я думаю про всіх *прочан надії*, які прибудуть до Риму, щоб пережити Святий Рік, і про тих, хто, не маючи змоги прибути до міста апостолів Петра і Павла, святкуватиме його в помісних Церквах. Нехай для всіх він стане моментом живої та особистої зустрічі з Господом Ісусом, «дверима» спасіння (див. Йн 10,7,9), з Тим, Кого Церква має місію звіщати завжди, скрізь і всім як «нашу надію» (1Тм 1,1).

Всі мають надію. У серці кожної людини живе надія як прагнення та очікування добра, навіть якщо невідомо, що принесе завтрашній день. Непередбачуваність майбутнього, однак, породжує часом суперечливі почуття: від довіри до страху, від спокою до зневіри, від впевненості до сумнівів. Ми часто зустрічаємо розчарованих людей, які дивляться в

майбутнє зі скептицизмом і песимізмом, ніби ніщо не може принести їм щастя. Нехай же Ювілей стане для всіх нагодою оживити надію. Боже Слово допомагає нам віднайти причини для цього. Нехай нас провадить те, що писав апостол Павло саме до християн Риму.

Слово надії

2. «Оправдані ж вірою, ми маємо мир з Богом через Господа нашого Ісуса Христа, через якого ми вірою одержали доступ до тієї ласки, що в ній стоїмо і хвалимося надією на славу Божу. [...] Надія ж не засоромить, бо любов Бога влита в серця наші Святим Духом, що нам даний» (Рим 5,1-2.5). Є багато пунктів для роздумів, які пропонує тут святий Павло. Ми знаємо, що Послання до Римлян знаменує собою вирішальний крок у його євангелізаційній діяльності. Досі він здійснював її на сході Імперії, а тепер на нього чекає Рим, з усім тим, що це місто представляє в очах світу: великий виклик, на який треба відповісти в ім'я звіщення Євангелія, для якого не повинні існувати ні перешкоди, ні межі. Римська Церква не була заснована Павлом, і він відчуває палке бажання якнайшвидше дістатися туди, щоб нести всім Євангеліє Ісуса Христа, померлого і воскреслого, як проголошення надії, яка сповняє обітницю, вводить у славу і не розчаровує, бо заснована на любові.

3. Адже надія народжується з любові і ґрунтується на любові, яка впливає з простромленого Серця Ісуса на хресті: «Бо коли, будши ворогами, ми примирилися з Богом смертю його Сина, то тим більше тепер, примирившись, спасемося його життям» (Рим 5,10). І його життя проявляється в нашому житті віри, яке починається з Хрещення, розвивається в послуху Божій благодаті і тому надихається надією, яку завжди оновлює і робить непохитною діяння Святого Духа.

Насправді саме Святий Дух, з Його постійною присутністю в мандрівці Церкви, випромінює на віруючих світло надії: Він тримає його запаленим, мов смолоскип, який ніколи не згасає, даючи підтримку і наснагу нашому життю. І справді, християнська надія не обманює і не розчаровує, бо ґрунтується на впевненості, що ніщо і ніхто ніколи не зможе відлучити нас від божественної любові: «Хто нас відлучить від Христової любові? Горе чи утиск, чи переслідування, чи голод, чи нагота, чи небезпека, чи меч? [...] Але в усьому цьому ми маємо повну перемогу завдяки тому, хто полюбив нас. Бо я певний, що ні смерть, ні життя, ні ангели, ні князівства, ні теперішнє, ні майбутнє, ні сили, ні висота, ні глибина, ані інше якесь створіння не зможе нас відлучити від Божої любові, що в Христі Ісусі, Господі нашім (Рим 8, 35.37-39). Ось чому надія ця не відступає перед труднощами: вона ґрунтується на вірі і живиться любов'ю, а отже, дозволяє рухатися вперед у житті. Святий Августин пише з цього приводу: «Яким би не було життя людини, але вона не живе без цих трьох схильностей душі: вірити, надіятися, любити» [1].

4. Святий Павло є великим реалістом. Він знає, що життя складається з радощів і печалей, що любов зазнає випробування, коли труднощі зростають і здається, що надія руйнується

перед обличчям страждань. Проте він пише: «Ми хвалимось і в утисках, знаючи, що утиск виробляє терпеливість, терпеливість — досвід, а досвід — надію» (Рим 5,3-4). На думку апостола, скорбота і страждання є типовим станом тих, хто проголошує Євангеліє в умовах нерозуміння і переслідування (див. 2Кор 6,3-10). Але в таких ситуаціях крізь темряву пробивається світло: можна побачити як євангелізацію підтримує сила, що впливає з хреста і воскресіння Христа. А це веде до розвитку чесноти, тісно пов'язаної з надією: *терпеливості*. Ми звикли хотіти всього і негайно, у світі, де поспіх став константою. Ми більше не маємо часу на зустрічі, а часто навіть сім'ям стає важко зібратися разом і спокійно поговорити. Поспіх витіснив терпеливість, завдаючи людям великої шкоди. Гору беруть нетерплячість, нервозність, іноді безпричинна жорстокість, породжуючи незадоволення і замкнутість.

Ба більше — в добу інтернету, де замість простору і часу маємо «тут і тепер», для терпеливості нема місця. Якби ми ще зберегли здатність споглядати творіння з подивуванням, то зрозуміли б, наскільки вирішальне значення має терпеливість. Чекати на зміну пір року з їхніми плодами; спостерігати за життям тварин та циклами їхнього розвитку; перейняти просте бачення святого Франциска, який у своїй «Пісні створінь», написаній рівно 800 років тому, сприймав створений світ як одну велику родину і називав сонце «братом», а місяць «сестрою» [2]. Відкрити для себе терпеливість є дуже корисним як для нас самих, так і для інших. Святий Павло часто згадує терпеливість, щоб підкреслити важливість витривалості та довіри до того, що обіцяв нам Бог, але передовсім він твердить, що Бог довготерпеливий до нас, Він — той, хто є «Бог терпеливості й утіхи» (Рим 15,5). Терпеливість, яка також є плодом Святого Духа, підтримує надію і зміцнює її як чесноту і спосіб життя. Тому навчимося часто просити про благодать терпеливості, яка є дочкою надії і водночас підтримує її.

Шлях надії

5. З цього переплетення надії і терпеливості чітко видно, що християнське життя — це *шлях*, який також потребує *сильних моментів*, щоб жити і зміцнювати надію, незамінну супутницю, яка дає змогу побачити мету: зустріч з Господом Ісусом. Мені подобається думати, що проголошенню в 1300 році першого Ювілею передував шлях благодаті, що надихався народною духовністю. Адже нам не можна забувати про різні форми, за допомогою яких благодать прощення рясно виливалася на святий вірний Божий Люд. Згадаймо, наприклад, велике «прощення», яке святий Целестин V надав тим, хто приходив до базиліки Санта-Марія-ді-Коллемаджо в Аквілі 28 і 29 серпня 1294 року, за шість років до того, як Папа Боніфацій VIII запровадив Святий Рік. Таким чином, Церква вже мала досвід Ювілейної благодаті милосердя. А ще раніше, у 1216 році, Папа Гонорій III прийняв прохання святого Франциска, який просив про відпуст для тих, хто відвідає Порціункулу в перші два дні серпня. Те ж саме можна сказати і про паломництво до Сантьяго-де-Компостела: адже Папа Калікст II в 1122 році надав право відзначати Ювілей у тамтешньому

Санктуарії щоразу, коли свято апостола Якова припадало на неділю. Добре, що цей «поширений» спосіб ювілейних святкувань триває далі, щоб сила Божого прощення підтримувала і супроводжувала шлях спільнот та окремих осіб.

Не випадково фундаментальним елементом кожної ювілейної події є *проща*. Пускатися в дорогу характерно для тих, хто шукає сенс життя. Піше паломництво дуже сприяє тому, щоб заново відкрити цінність тиші, зусиль, того, що істотне. Також і в наступному році *прочани надії* неодмінно пройдуть стародавніми й сучасними шляхами, щоб глибинно пережити ювілейний досвід. У самому Римі, окрім традиційних маршрутів відвідання катакомб та Семи Церков, будуть також запропоновані маршрути віри. Мандрування з однієї країни в іншу, долаючи кордони, перехід з одного міста в інше у спогляданні природи та творів мистецтва, дасть змогу набути й цінувати різний досвід і різні культури, носити в собі красу, яка, гармонізована молитвою, спонукає дякувати Богові за звершені Ним чудеса. Ювілейні храми, розташовані вздовж маршрутів та в самому Римі, стануть оазами духовності, де можна буде освіжити шлях віри та напитися з джерел надії, насамперед приступивши до Таїнства Примирення, незамінної відправної точки для справжньої подорожі навернення. В місцевих Церквах слід особливо подбати про підготовку священників і вірних до Сповіді та про те, щоб зробити це таїнство доступним індивідуально.

Особливо я хотів би заохотити до цієї прощі вірних Східних Церков, особливо тих, які вже перебувають у повному сопричасті з Наступником Петра. Вони, які так багато вистраждали, часто аж до смерті, за свою вірність Христові та Церкві, повинні відчувати себе особливо бажаними в Римі, який є Матір'ю і для них, в якому зберігаються численні спогади про їхню присутність. Католицька Церква, збагачена їхніми стародавніми літургіями, богослов'ям і духовністю Отців, ченців та богословів, хоче символічно виявити їм і їхнім православним братам та сестрам свою гостинність в той час, коли вони вже здійснюють паломництво Хресної дороги, адже часто змушені залишати свою батьківщину, свої святі землі, звідки насильство та нестабільність виганяють їх до безпечніших країн. Для них надія на те, що їх любить Церква, яка їх не покине, але піде за ними, куди б вони не пішли, робить знамення Ювілею ще промовистішим.

6. Святий рік 2025 є продовженням попередніх благодатних подій. Під час останнього Звичайного Ювілею ми переступили через поріг двотисячоріччя від народження Ісуса Христа. Відтак, 13 березня 2015 року, я проголосив Надзвичайний Ювілей з метою явити і дати можливість людям зустрітися з «Обличчям Милосердя» Бога [3], яке є найголовнішим звіщенням Євангелія для кожної людини в кожен епоху. Настав час нового Ювілею, під час якого знову будуть навстіж відчинені Святі Двері, щоб запропонувати живе досвідчення Божої любові, яка будить у серці достеменно надію на спасіння в Христі. Водночас цей Святий Рік вкаже шлях до іншої фундаментальної річниці для всіх християн: у 2033 році виповниться дві тисячі років Відкуплення, здійсненого через страсті, смерть і воскресіння Господа Ісуса. Таким чином, ми стоїмо на шляху, що складається з великих етапів, на яких

Божа благодать веде і супроводжує люд, який крокує, старанний у вірі, працьовитий в любові й наполегливий в надії (див. 1Сол 1,3).

Спираючись на таку давню традицію та будучи впевненим, що цей Ювілейний рік стане для всієї Церкви інтенсивним досвідом благодаті та надії, я постановляю відчинити Святі Двері базиліки Святого Петра у Ватикані 24 грудня цього 2024 року, розпочинаючи таким чином Звичайний Ювілей. Наступної неділі, 29 грудня 2024 р., я відчиню Святі Двері мого катедрального собору Святого Йоана на Латерані, який 9 листопада цього року святкуватиме 1700-ту річницю свого посвячення. Відтак, 1 січня 2025 року, в урочистість Пресвятої Богородиці Марії, будуть відчинені Святі Двері Папської базиліки Санта-Марія-Маджоре. І врешті, в неділю 5 січня, будуть відчинені Святі Двері Папської базиліки Святого Павла за Мурами. Ці останні троє Святих Дверей будуть зачинені не пізніше, ніж в неділю 28 грудня того ж року.

Постановляю також, що в неділю 29 грудня 2024 року в усіх катедральних і конкатедральних храмах дієцезіальні єпископи відслужать Пресвяту Євхаристію як урочисте відкриття Ювілейного Року, згідно з Ритуалом, який буде підготовано для цієї нагоди. На відправі в конкатедральному храмі єпископа може замінити спеціально призначений ним делегат. Нехай проща з храму, обраного для *collectio* [збору], до катедрального собору буде знаком дороги надії, яка, освітлена Божим Словом, об'єднує віруючих. Під час цієї прощі необхідно читати уривки з цього Документу(а) та оголошувати людові Ювілейний Відпуст, який можна отримати згідно з приписами, що містяться в тому ж Ритуалі святкування Ювілею в місцевих Церквах. Впродовж Святого Року, який в місцевих Церквах завершиться в неділю 28 грудня 2025 року, слід подбати про те, щоб Божий Люд міг прийняти повною мірою як проголошення надії на Божу благодать, так і знаки, які свідчать про її дієвість.

Звичайний Ювілей завершиться зачиненням Святих Дверей Папської базиліки Святого Петра у Ватикані 6 січня 2026 року, на Богоявлення Господнє. Нехай світло християнської надії досягне кожну людину, як послання Божої любові, звернене до всіх! І нехай Церква буде вірним свідком цього звіщення в кожному куточку світу!

Знаки надії

7. Крім черпання надії з Божої благодаті, ми також покликані наново відкривати її у *знаках часу*, які нам дає Господь. Як стверджує Другий Ватиканський Собор, «щоб виконати завдання, що його Церква ставить перед собою, вона повинна постійно розпізнавати знаки часу і пояснювати їх у світлі Євангелія, щоб відповідно до ментальності кожного покоління відповідати людям на їхні споконвічні питання про сенс нинішнього життя і прийдешнього та про взаємне відношення між ними» [41]. Отже, необхідно звертати увагу на те немале добро, яке присутнє у світі, щоб не піддатися спокусі вважати себе подоланими злом і насильством. Але знаки часу, які виражають прагнення людського серця, що потребує спасительної Божої

присутності, мають перетворитися на знаки надії.

8. Нехай же перший знак надії вильється у *мир* для світу, який знову занурюється в трагедію *війни*. Забувши трагедії минулого, людство переживає нове важке випробування, в якому численні народи пригноблені жорстокістю насильства. Чи є ще щось, чого не зазнали ці народи? Як це можливо, що їхній відчайдушний крик про допомогу не спонукає провідників держав до бажання покласти край численним регіональним конфліктам, усвідомлюючи наслідки, які можуть з них виникнути на всесвітньому рівні? Невже це занадто - мріяти про те, щоб зброя замовкла і перестала нести руйнування та смерть? Ювілей має нагадати, що ті, хто стають «миротворцями, синами Божими назвуться» (Мт 5,9). Потреба миру є викликом для всіх і зобов'язує втілювати конкретні проекти. Нехай же не забракне дипломатичних зусиль, щоб сміливо і творчо будувати простір для переговорів, спрямованих на досягнення тривалого миру.

9. Дивитися в майбутнє з надією також означає мати погляд на життя, сповнений ентузіазмом, який можна передати іншим. На жаль, мусимо з сумом констатувати, що в багатьох ситуаціях такого погляду бракує. Першим наслідком цього є *втрата бажання передавати життя*. Через шалений темп життя, страхи перед майбутнім, брак гарантій зайнятості та належного соціального захисту, а також з огляду на соціальні моделі, в яких порядок денний диктується гонитвою за прибутком, а не плеканням стосунків, стаємо свідками тривожного *зниження народжуваності* в різних країнах. Навпаки, в інших контекстах «покладати провину на демографічне зростання, а не на крайнє і вибіркоче споживацтво деяких людей — це спосіб уникати вирішення проблеми» [5].

Відкритися на життя, в якому є відповідальне материнство і батьківство — це проєкт, що його Творець вписав у серця і тіла чоловіків і жінок, місія, яку Господь покладає на подружжя та їхню любов. Вкрай важливо, щоб, окрім законодавчих зусиль держав, не бракувало переконливої підтримки віруючих громад і всього громадянського суспільства в усіх його складових, адже *бажання молодих людей народжувати нових синів і дочок*, як плід їхньої любові, дає кожному суспільству майбутнє і є питанням надії: воно залежить від надії і породжує надію.

Тому християнська спільнота не може від нікого відставати в підтримці необхідності *соціального єднання заради надії*, яке має бути інклюзивним та не ідеологічним, і працювати для майбутнього, позначеного усмішками численних дітей, які мають заповнити занадто численні порожні колиски у багатьох частинах світу. Але насправді усім потрібно повернути собі радість життя, бо людина, створена на образ і подобу Божу (див. Бут 1,26), не може задовольнятися виживанням чи животінням, пристосовуватися до сьогодення, дозволяючи собі задовольнятися лише матеріальними речами. Це замикає людину в індивідуалізмі і роз'їдає надію, породжуючи смуток, який таїться в серці, роблячи людину уїдливою й нетерплячою.

10. У Ювілейному Році ми будемо покликані стати відчутними знаками надії для багатьох братів і сестер, які живуть у скрутних умовах. Маю на думці *ув'язнених*, які, позбавлені волі, щодня, окрім суворості ув'язнення, досвідчують емоційну порожнечу, накладені на них обмеження і, в багатьох випадках, неповагу. Я пропоную Урядам, щоб у Ювілейний рік започаткували ініціативи, які повертають надію; форми амністії або пом'якшення покарання, покликані допомогти людям відновити віру в себе і в суспільство; шляхи реінтеграції в спільноту, підкріплені конкретними зобов'язаннями ув'язнених дотримуватися законів.

Це давній заклик, що походить зі Слова Божого і який зберігає всю свою мудрісну цінність тоді, коли закликає до актів милосердя та визволення, які дозволяють почати все спочатку: «вважатимете за святий п'ятдесятий рік, і проголосите волю всім мешканцям краю» (Лев 25,10). Встановлене Мойсеєвим Законом підхоплює пророк Ісаї: «Дух Господа Бога на мені, бо Господь мене помазав. Він послав мене, щоб принести благу вість убогим, лікувати скрушених серцем, проголосити невольникам свободу, ув'язненим відкрити очі, проголосити рік Господнього благовоління» (Іс 61,1-2). Ці слова Ісус зробив своїми на початку свого служіння, проголошуючи в Собі сповнення «року Господнього сприятливого» (див. Лк 4,18-19). Нехай же віруючі, особливо Пастирі, в кожному куточку землі будуть виразниками цих прохань, формуючи єдиний голос, який сміливо домагається гідних умов для ув'язнених, поваги до прав людини і, насамперед, скасування смертної кари – міри, яка суперечить християнській вірі і касує будь-яку надію на прощення й оновлення [6]. Щоб дати ув'язненим конкретний знак близькості, я сам хочу відчинити Святі Двері у в'язниці, щоб вони стали для них символом, який заохочує їх дивитися в майбутнє з надією й оновленим життєвим зобов'язанням.

11. Знаки надії слід давати *хворим*, що перебувають як вдома, так і в лікарні. Нехай же їхні страждання знаходять полегшення в близькості людей, які їх відвідують, і в любові, яку вони отримують. Діла милосердя — це також діла надії, які пробуджують у серцях почуття вдячності. І вдячність ця нехай досягне всіх медичних працівників, які в нерідко складних умовах здійснюють свою місію, дбайливо піклуючись про хворих і немічних.

Нехай не забракне інклюзивної уваги до тих, хто, перебуваючи в особливо складних життєвих умовах, відчуває власну слабкість, особливо якщо вони страждають від патологій чи інвалідності, які значно обмежують їхню особисту автономію. Турбота про них — це гімн людській гідності, пісня надії, яка потребує спільної участі всього суспільства.

12. Знаків надії потребують і ті, хто її в собі уособлює: *молодь*. Молоді люди, на жаль, часто бачать, як руйнуються їхні мрії. Ми не повинні їх розчарувати: майбуття ґрунтується на їхньому ентузіазмі. Приємно бачити, як вони вивільняють свою енергію, коли, наприклад засукають рукави і добровільно залучаються у долання наслідків стихійних і соціальних лих. Але сумно бачити молодих людей, позбавлених надії; з іншого боку, коли майбутнє непевне і непроникне для мрій, коли навчання не дає перспектив, а відсутність роботи або достатньо

стабільного заняття знеохочує, є неминучим, що сьогодні проживатиметься в меланхолії та нудьзі. Ілюзія, яку дають наркотики, ризик переступу і гонитва за ефемерним більшою мірою, ніж в інших, породжують у них сум'яття і приховують красу та сенс життя, кидаючи їх в темні провалля і штовхаючи на саморуйнівні вчинки. Тому нехай Ювілей стане для Церкви нагодою простягнути їм руку: з новим запалом дбаймо про підлітків, студентів, заручені пари, про молоде покоління! Будьмо ближчими до молоді, адже вони – це радість і надія Церкви та світу!

13. Не повинно бракувати знаків надії для *мігрантів*, які покидають свою землю в пошуках кращого життя для себе і своїх родин. Їхні сподівання не повинні бути розбиті упередженнями і замкнутістю; гостинність, яка широко розкриває обійми кожному відповідно до його гідності, повинна супроводжуватися відповідальністю, щоб нікому не було відмовлено в праві на побудову кращого майбутнього. Численним *вигнанцям, біженцям і переміщеним особам*, яких складні міжнародні події змушують тікати, щоб уникнути воєн, насильства і дискримінації, повинні бути гарантовані безпека і доступ до праці та освіти, необхідні інструменти для їх інтеграції у новий соціальний контекст.

Нехай християнська спільнота завжди буде готова захищати права найслабших. Нехай щедро відчинить двері гостинності, щоб нікому ніколи не забракло надії на краще життя. Нехай у серцях зазвучить Слово Господа, Який у великій притчі про Страшний Суд сказав: «Чужинцем був, і ви мене прийняли», бо «усе, що ви зробили одному з моїх братів найменших — ви мені зробили» (Мт 25,35.40).

14. На знаки надії заслуговують *люди похилого віку*, які часто переживають самотність і відчуття покинутості. Цінувати скорб, яким вони є, їхній життєвий досвід, мудрість, яку вони несуть, і внесок, який вони можуть зробити, є обов'язком християнської спільноти і громадянського суспільства, покликаних спільно працювати задля єдності між поколіннями.

Особливі думки я скеровую *до дідусів і бабусь*, які уособлюють передавання віри і життєвої мудрості молодим поколінням. Нехай їх підтримує вдячність дітей та любов онуків, які знаходять у них своє коріння, розуміння та підтримку.

15. Всім серцем прикликаю надію для мільярдів *убогих*, яким часто не вистачає найнеобхіднішого для життя. Коли ми стикаємось з низкою щораз нових хвиль зuboжіння, існує ризик звикнути й змиритися з цим. Але ми не можемо відводити очей від вельми драматичних ситуацій, які нині зустрічаються повсюди, а не тільки в певних регіонах світу. Ми щодня зустрічаємо бідних чи зuboжілих людей, іноді вони навіть є нашими сусідами. Вони часто не мають домівки або достатньої їжі на день. Вони страждають через відкинення та байдужість багатьох людей. Ганебно, що у світі, наділеному величезними ресурсами, більшість з яких йде на озброєння, бідні становлять «більшість [...], це мільярди людей. Сьогодні їх згадують в міжнародних політичних та економічних дискусіях, але здебільшого

їхні проблеми здаються другорядними, питанням, яке додається майже з обов'язку або десь на маргінесі, а часто вони трактуються просто як супутні збитки. Насправді, коли справа доходить до конкретної реалізації, вони часто залишаються на останньому місці» [7]. Не забуваймо: бідні майже завжди є жертвами, а не винуватцями.

Заклики про надію

16. Повторюючи прадавні слова пророків, Ювілей нагадує, що *земні блага* не призначені лише для деяких привілейованих, а для всіх людей. Необхідно, щоб ті, хто володіє багатством, стали щедрими, розпізнаючи обличчя братів і сестер у потребі. Маю на увазі, зокрема, тих, кому бракує води та їжі: голод — це ганебна виразка на тілі нашого людства, яка спонукає кожного пробудити своє сумління. Я повторю заклик: «На гроші, які витрачаються на озброєння та інші військові витрати, створімо Всесвітній фонд для остаточної ліквідації голоду і для розвитку найбідніших країн, щоб їхні жителі не вдавалися до насильницьких або обманних рішень і не були змушені покидати свої країни в пошуках більш гідного життя» [8].

У зв'язку з Ювілейним роком я хочу скерувати ще один палкий заклик: він адресований найбагатшим країнам, щоб вони визнали серйозність багатьох прийнятих рішень і погодились *пробачити борги* країнам, які ніколи не зможуть їх сплатити. Це не питання великодушності, а радше питання справедливості, загострене сьогодні новою формою несправедливості, яку ми усвідомили: «Адже існує справжній "екологічний борг", особливо між Північчю і Півднем, пов'язаний з дисбалансом торгівлі, що має екологічні наслідки, а також з непропорційним використанням природних ресурсів, що історично здійснювалося деякими країнами» [9]. Як вчить Святе Письмо, земля належить Богові, і всі ми живемо на ній як «приходні й комірники» (Лев. 25,23). Якщо ми справді хочемо прокласти шлях до миру в усьому світі, візьмім на себе зобов'язання усунути першопричини несправедливості, погасити несправедливі та неоплатні борги і нагодувати голодних.

17. У прийдешньому Ювілейному році припаде дуже важлива для всіх християн річниця. Виповниться *1700 років з часу проведення першого великого Вселенського Собору, Нікейського Собору*. Варто пам'ятати, що ще з апостольських часів пастирі неодноразово збиралися разом, щоб вирішувати доктринальні питання та дисциплінарні справи. У перші століття віри Синоди часто відбувалися як на християнському Сході, так і на Заході, що показує, яким важливим було збереження єдності Божого люду та вірне проголошення Євангелія. Ювілейний Рік може стати важливою нагодою для конкретизації цієї синодальної форми, яку християнська спільнота сьогодні сприймає як дедалі необхідніший вираз для кращої відповіді на нагальну потребу євангелізації: всі охрещені, кожен з власною харизмою та власним служінням, співвідповідальні за те, щоб численні знаки надії свідчили про Божу присутність у світі.

Перед Нікейським собором стояло завдання зберегти єдність, якій серйозно загрожувало заперечення божественності Ісуса Христа і Його рівності з Отцем. На ньому були присутні близько трьохсот єпископів, які зібралися в імператорському палаці на заклик імператора Костянтина 20 травня 325 року. Після багатьох дебатів усі вони з благодаттю Святого Духа ухвалили Символ віри, який ми й сьогодні сповідуємо під час недільної Євхаристії. Отці Собору побажали розпочати цей Символ, вперше використавши вираз «Ми віримо» [10], щоб засвідчити, що в цьому «Ми» всі Церкви перебували у сопричасті, а всі християни сповідували ту саму віру.

Нікейський Собор є важливою віхою в історії Церкви. Річниця його проведення запрошує християн об'єднатися в прославленні та подяці Пресвятій Трійці і, зокрема, Ісусу Христу, Сину Божому, «єдиносущному з Отцем» [11], Який об'явив нам цю таємницю любові. Але Нікея також є закликом до всіх Церков і церковних спільнот далі йти шляхом до видимої єдності, невтомно шукати належні форми, які б повністю відповідали молитві Ісуса: «Щоб усі були одно, як ти, Отче, в мені, а я в тобі, щоб і вони були в нас об'єднані; щоб світ увірував, що ти мене послав» (Йн 17,21).

На Нікейському Соборі також обговорювалося питання датування Великодня. З цього приводу і сьогодні існують різні погляди, які перешкоджають святкувати подію заснування віри того самого дня. За провіденціальним збігом обставин, це відбудеться саме у 2025 році. Нехай це буде закликом для всіх християн Сходу і Заходу зробити рішучий крок до єдності навколо спільної дати святкування Великодня. Варто пам'ятати, що багато хто вже нічого не знає про суперечки минулого і не розуміє, як можуть існувати розбіжності в цьому питанні.

Заякорені в надії

18. Надія, разом з вірою і любов'ю, утворює триптих «богословських чеснот», які виражають сутність християнського життя (див. 1Кор 13,13; 1Сол 1,3). У їх нерозривному динамізмі надія є тим, що, так би мовити, дає орієнтацію, вказує напрямок і мету існування віруючого. Ось чому апостол Павло закликає нас бути «веселими в надії, в горі терпеливими, в молитві витривалими» (Рим 12,12). Так, нам потрібно «збагатитися у надії» (див. Рим 15,13), щоб нести вірогідне і привабливе свідчення віри і любові, які ми носимо в наших серцях; щоб віра була радісною, а милосердя — сповненим запалу; щоб кожен був здатен подарувати навіть просто усмішку, жест дружби, братерський погляд, щире слухання, безоплатну послугу, знаючи, що в Ісусовому Дусі це може стати плідним насінням надії для тих, хто це отримує. Але що є основою нашої надії? Щоб зрозуміти це, корисно зупинитися на причинах нашої надії (див. 1 Пт 3,15).

19. «Вірую у вічне життя» [12]: так проголошує наша віра, і християнська надія знаходить у цих словах фундаментальну опору. Вона є, власне кажучи, «Божою чеснотою, через яку ми прагнемо як нашого щастя [...] вічного життя» [13]. Другий Ватиканський Вселенський Собор

стверджує: «За відсутності Божої основи й надії на вічне життя гідність людини порушується, як сьогодні це часто буває, а загадки життя і смерті, провини і страждання залишаються без вирішення, тож люди нерідко впадають у зневіру» [14]. Ми ж, завдяки надії, в якій ми були спасенні, дивлячись на плин часу, маємо певність, що історія людства і кожного з нас не прямує до глухого кута чи темної безодні, але спрямована до зустрічі з Господом слави. Тож живімо в очікуванні Його Пришестя і в надії жити в Ньому вічно: саме в цьому дусі ми повторюємо зворушливий заклик перших християн, яким закінчується Святе Письмо: «прийди, Господи Ісусе!» (Одрк 22,20).

20. Ісус померлий і воскреслий — це серце нашої віри. Святий Павло, виклавши цей зміст кількома словами, використовуючи лише чотири дієслова, передає нам «серцевину» нашої надії: «Я бо вам передав найперше те, що й сам прийняв був: що Христос умер за наші гріхи згідно з Писанням; що був похований, що воскрес третього дня за Писанням; що з'явився Кифі, потім дванадцятьом» (1Кор 15,3-5). Христос *помер, був похований, воскрес, з'явився*. Заради нас він пройшов через драму смерті. Любов Отця воскресила його в силі Духа, зробивши його людськість первістком вічності для нашого спасіння. Християнська надія полягає саме в цьому: перед обличчям смерті, де, як здається, все закінчується, ми отримуємо впевненість, що завдяки Христові, Його благодаті, переданій нам у Хрещенні, «життя змінюється, але не кінчається» [15] назавжди. Адже у Хрещенні, поховані разом з Христом, ми отримуємо в Ньому воскреслому дар нового життя, який руйнує стіну смерті, роблячи її переходом до вічності.

І якщо перед обличчям *смерті*, болючої розлуки, яка змушує попрощатися з нашими найдорожчими, не допустима жодна риторика, то Ювілей дасть нам змогу з величезною вдячністю наново відкрити для себе дар нового життя, який ми отримали в Хрещенні і який здатний преобразити драму смерті. У контексті Ювілею важливо пригадати, як цю таємницю розуміли від перших століть віри. Протягом тривалого часу, наприклад, християни будували купелі для хрещення у формі восьмикутника, і навіть сьогодні ми можемо милуватися багатьма старовинними баптистеріями, які зберігають цю форму, як, наприклад, у Римі при базиліці св. Йоана на Латерані. Ця форма вказує на те, що в купелі Хрещення відбувається інавгурація восьмого дня, дня воскресіння, дня, який виходить за межі звичного ритму, позначеного тижневим інтервалом, відкриваючи таким чином цикл часу на вимір вічності, на життя, яке триває вічно: це мета, до якої ми змагаємо в нашому земному паломництві (див. Рим 6,22).

Найпереконливіше свідчення цієї надії надають нам *мученики*, які, будучи стійкими у вірі в воскреслого Христа, змогли зректися життя тут, на землі, щоб не зрадити свого Господа. Вони присутні у всіх епохах як ісповідники життя, яке не знає кінця, і їх багато, можливо, більше, ніж будь-коли, у наші дні. Ми повинні зберігати їхнє свідчення, щоб наша надія була плідною.

Ці мученики, що належать до різних християнських традицій, є також насінням єдності, бо знаменують єкуменізм крові. Тому під час Ювілею я палко бажаю, щоб не забракло єкуменічних богослужінь, які мають уобразити багатство свідчення цих мучеників.

21. Що ж станеться з нами після смерті? З Ісусом за цим порогом є вічне життя, яке полягає у повному сопричасті з Богом, у спогляданні та участі в Його безмежній любові. Те, що ми зараз переживаємо в надії, ми потім побачимо в реальності. Святий Августин писав з цього приводу: «Коли я з'єднаюся з Тобою всім своїм єством, для мене ніде не буде ні болю, ні печалі. Життя моє буде справжнім життям, сповненим Тобою» [16]. Що ж тоді характеризуватиме таку повноту сопричастя? Щастя. *Щастя* — це покликання людини, мета, яка стосується кожного.

Але що таке щастя? Якого щастя ми очікуємо і бажаємо? Не скороминущої радості, ефемерного задоволення, яке, будучи досягнутим, вимагає знову і ще більше, в спіралі жадібності, в якій людська душа ніколи не насичується, а стає дедалі порожнішою. Ми потребуємо такого щастя, яке остаточно здійснюється в тому, що дає нам сповнення, тобто в любові, щоб вже нині могли сказати: «Мене люблять, тому я існую; і я існуватиму вічно в Любові, яка не розчарує і від якої ніщо і ніхто ніколи не зможе мене відлучити». Згадаймо ще раз слова апостола: «Бо я певний, що ні смерть, ні життя, ні ангели, ні князівства, ні теперішнє, ні майбутнє, ні сили, ні висота, ні глибина, ані інше якесь створіння не зможе нас відлучити від Божої любові, що в Христі Ісусі, Господі нашім» (Рим 8,38-39).

22. Інше явище, пов'язане з вічним життям — це *Божий суд*, як наприкінці нашого існування, так і в кінці часів. Мистецтво часто намагалося зобразити його — згадаймо хоча б шедевр Мікеланджело в Сикстинській каплиці — приймаючи богословську концепцію часу і передаючи глядачеві почуття страху. Якщо слухним є дуже свідомо і серйозно готуватися до моменту, який підсумовує існування, то водночас необхідним є виконувати це у вимірі надії, богословської чесноти, яка підтримує життя і дозволяє нам не впадати в страх. Суд Бога, який є любов (див. 1Йн 4,8.16), може ґрунтуватися лише на любові, особливо на тому, наскільки ми проявляємо чи не проявляємо її стосовно найбільш потребуючих, в яких присутній сам Суддя, Христос (див. Мт 25,31-46). Отже, це інший суд, ніж людський і земний; його слід розуміти як стосунки правди з Богом-любов'ю і з самим собою в межах незбагненної таємниці Божого милосердя. Святе Письмо говорить з цього приводу: «Таким діянням ти навчив народ свій, що праведник має бути чоловіколюбцем, і розбудив в своїх дітей добру надію, що за гріхи даєш покаєння [...] а коли нас судять — надіємось на милосердя (Мудр. 12,19.22). Як писав Бенедикт XVI, «в момент Суду ми відчуваємо і вітаємо цю перемогу його любові над усім злом у світі і в нас самих. Біль любові стає нашим спасінням і нашою радістю» [17].

Отже, суд стосується спасіння, на яке ми сподіваємося і яке Ісус здобув для нас своєю смертю і воскресінням. Тому він має відкрити нас до остаточної зустрічі з Ним. І оскільки в

цьому контексті не можна думати, що вчинене зло залишиться прихованим, воно мусить бути *очищене*, щоб дозволити нам остаточно увійти в Божу любов. У цьому сенсі розуміється необхідність молитви за тих, хто завершив свій земний шлях, солідарності в молитовному заступництві, що знаходить свою дієвість у сопричасті святих, у спільному зв'язку, який об'єднує нас у Христі, що є первістком створіння. Таким чином, Ювілейний відпуст, силою молитви, призначений в особливий спосіб для тих, хто відійшов перед нами, щоб вони могли отримати повне милосердя.

23. Відпуст, по суті, дозволяє відкрити, наскільки безмежним є Боже милосердя. Не випадково в античності термін «милосердя» був взаємозамінним з терміном «відпуст», саме тому, що він покликаний виражати повноту Божого прощення, яке не знає меж.

Таїнство Покаяння запевняє нас, що Бог усуває наші гріхи. Згадуються слова Псалма, сповнені потіхи: «Він прощає усі твої провини, зціляє всі твої недуги. Він визволяє життя твоє від ями, вінчає тебе ласкою та милосердям. [...] Милосердний Господь і добрий, повільний до гніву і вельми милостивий. [...] Не за гріхами нашими учинив він із нами, і не за провинами нашими відплатив він нам. Бо як високо небо над землею, така велика його милість над тими, що його бояться. Як далеко схід від заходу, так віддалив він від нас злочинства наші» (Пс 103,3-4.8.10-12). Таїнство Примирення — це не тільки прекрасна духовна нагода, але й вирішальний, важливий і необхідний крок на шляху віри кожної людини. У ньому ми дозволяємо Господу знищити наші гріхи, уздоровити наші серця, підняти нас і обійняти, відкрити нам своє лагідне і співчуваюче обличчя. Бо немає кращого способу пізнати Бога, ніж дозволити Йому примирити нас з Ним (див. 2Кор 5,20), куштуючи Його прощення. Тож не відмовляймося від Сповіді, а відкріймо для себе наново красу таїнства зцілення і радості, красу прощення гріхів!

Однак, як ми знаємо з особистого досвіду, гріх «залишає свій слід», він приносить з собою наслідки: не тільки зовнішні, як наслідки вчиненого зла, а й внутрішні, оскільки «будь-який гріх, навіть легкий, викликає нездорове прив'язання до творинь, яке потребує очищення, чи тут, на землі, чи після смерті у стані, який називається Чистилищем» [18]. Отже, в нашому слабкому і схильному до зла людському єстві залишаються «рештки гріха». Їх усуває відпуст, завжди завдяки благодаті Христа, Який, як писав святий Павло VI, є «нашою "індульгенцією" [відпустом]» [19]. Апостольська Пенітенціарія видає розпорядження, які уможливають отримання та ефективного практикування Ювілейної Індульгенції.

Такий досвід, сповнений прощення, не може не відкрити серце і розум на *пробачення*. Пробачення не змінює минулого, воно не може змінити того, що вже сталося; але пробачення може дати можливість змінити майбутнє і жити по-іншому, без злоби, образи і помсти. Майбутнє, просвітлене пробаченням, дозволяє читати минуле іншими, спокійнішими очима, хоча й все ще зораними слізьми.

У минулий Надзвичайний Ювілейний рік я призначив *Місіонерів Милосердя*, які продовжують виконувати важливу місію. Нехай же вони також здійснюють своє служіння під час прийдешнього Ювілею, повертаючи надію та прощаючи кожного разу, коли грішник звертається до них з відкритим серцем та розкаяною душею. Нехай вони й надалі будуть знаряддям примирення та допомагають дивитися в майбутнє з надією серця, що походить з милосердя Отця. Сподіваюся, що єпископи зможуть скористатися їхнім цінним служінням, зокрема посилаючи їх туди, де надія піддається суворим випробуванням, наприклад, до в'язниць, лікарень і місць, де зневажається гідність людини, в найбільш несприятливі ситуації і контексти найбільшого занепаду, щоб ніхто не був позбавлений можливості отримати Боже прощення і потіху.

24. Найвище свідчення надії дає *Богородиця*. У ній ми бачимо, що надія — це не безглуздий оптимізм, а дар благодаті в реалізмі життя. Як і кожна мати, щоразу, дивлячись на свого Сина, Вона думала про Його майбутнє, і, безумовно, в її серці залишалися закарбовані слова, з якими Симеон звернувся до неї в храмі: «Ось цей поставлений для падіння й підняття багатьох в Ізраїлі; він буде знаком протиріччя, та й тобі самій меч прошиє душу» (Лк 2,34-35). І біля підніжжя хреста, бачачи, як страждає і вмирає невинний Ісус та попри те, що сама була прошита нестерпним болем, Вона повторювала своє «так», не втрачаючи надії і довіри до Господа. В такий спосіб Вона співпрацювала на нашу користь для виконання того, що сказав її Син, сповіщаючи, що йому «багато треба вистраждати, а й відцураються його старші, первосвященники та книжники, буде він убитий, по трьох же днях воскресне» (Мк 8,31), і в муках такого болю, дарованого з любові, вона ставала нашою Матір'ю, Матір'ю надії. Не випадково народна побожність все ще називає Пресвяту Діву *Stella maris* [*Зірка моря*], і титул цей виражає непохитну надію на те, що в бурхливих життєвих перипетіях Богородиця приходить нам на допомогу, підтримує нас і заохочує довіряти та продовжувати сподіватися.

У зв'язку з цим, з приємністю згадую, що Санктуарій Матері Божої Гваделупської в Мехіко готується відзначити в 2031 році 500-річчя першого об'явлення Богородиці. Через юного Хуана Дієго Богородиця скерувала революційне послання надії, яке і сьогодні Вона повторює всім прочанам і вірним: «Чи ж не я тут, що є твоєю матір'ю?» [20]. Подібне послання западає в серця у багатьох Марійських Санктуаріях по всьому світі, куди прямують численні прочани, які ввіряють Божій Матері свої турботи, печалі та сподівання. Нехай же в цей Ювілейний рік ці Санктуарії стануть святими місцями гостинності та привілейованими просторами для породження надії. Запрошую паломників, які прибудуть до Риму, зупинитися на молитву в Марійських Санктуаріях міста, щоб поклонитися Діві Марії та взивати про її заступництво. Впевнений, що всі, особливо ті, хто страждає і зазнає мук, зможуть відчутти близькість найніжнішої з матерів, яка ніколи не покидає своїх дітей, яка для святого Божого люду є «знаменням непохитної надії та розради» [21].

25. На шляху до Ювілею повернімося до Святого Письма і послухаймо ці слова, звернені до

нас: «Ми, що прибігли прийняти надію, призначену нам. Бо в ній ми маємо немовби *надійний і незрушний якір* для нашого життя: вона сягає за завісу святині, куди Ісус увійшов як Предтеча за нас» (Євр 6,18-20). Це потужний заклик ніколи не втрачати даровану нам надію, триматися за неї, знаходячи притулок у Бозі.

Образ якоря допомагає збагнути стабільність і безпеку, якими ми володіємо посеред бурхливих вод життя, якщо довіряємо Господу Ісусу. Шторми ніколи не зможуть перемогти, бо ми заякорені в надії благодаті, яка здатна дати нам життя у Христі, перемагаючи гріх, страх і смерть. Ця надія, набагато більша, ніж щоденні задоволення і покращення умов життя, виводить нас за межі випробувань і спонукає прямувати, не втрачаючи з поля зору велич мети, до якої ми покликані — Неба.

Тому прийдешній Ювілей буде Святим Роком, який характеризується надією, що не згасає, надією на Бога. Нехай же він допоможе нам наново віднайти необхідну довіру, як до Церкви, так і до суспільства, у міжособистісних стосунках, у міжнародних відносинах, у промоції гідності кожної людини та у пошані до створеного світу. Нехай наше свідчення віри буде у світі закваскою справжньої надії, проголошенням нового неба і нової землі (див. 2Пт 3,13), де ми зможемо жити в справедливості та злагоді між народами, змагаючи до сповнення Господньої обітниці.

Дозвольмо відтепер, щоб нас приваблювала надія і щоб вона через нас стала заразливою для тих, хто її бажає. Нехай наше життя промовляє до них: «Надійсь на Господа, будь мужній; нехай буде відважне твоє серце, і надійсь на Господа!» (Пс 27,14). Нехай же сила надії наповнює наше сьогоднішнє, в якому ми з довірою очікуємо повернення Господа Ісуса Христа, якому належить хвала і слава нині і на віки віків.

Дано в Римі, у Святого Йоана на Латерані, 9 травня, в урочистість Вознесення Господа нашого Ісуса Христа, 2024 року, дванадцятого року мого Понтифікату.

ФРАНЦИСК

[1] Августин, *Промови*, 198 розшир., 2.

[2] Див. *Fonti Francescane*, n. 263,6.10.

[3] Див. Франциск, *Misericordiae Vultus*, Булла проголошення Надзвичайного Ювілею милосердя, 11 квітня 2015 р., № 1-3.

- [4] II Вселенський Ватиканський Собор, Душпастирська Конституція *Gaudium et spes* про Церкву в сучасному світі, 7 грудня 1965 р., № 4.
- [5] Франциск, Енцикліка *Laudato si'* про турботу про спільний дім, 24 травня 2015 р., № 50.
- [6] Див. *Катехизм Католицької Церкви*, № 2267.
- [7] Франциск, *Laudato si'*, цит., № 49.
- [8] Франциск, Енцикліка *Fratelli tutti* про братерство і соціальну дружбу, 3 жовтня 2020 р., № 262.
- [9] Франциск, *Laudato si'*, цит., № 51.
- [10] *Нікейський символ*: Н. Denzinger – A. Schönmetzer, *Enchiridion Symbolorum definitionum et declarationum de rebus fidei et morum*, № 125.
- [11] *Там само*.
- [12] *Символ апостолів*: Н. Denzinger – A. Schönmetzer, *Enchiridion Symbolorum definitionum et declarationum de rebus fidei et morum*, № 30.
- [13] *Катехизм Католицької Церкви*, № 1817.
- [14] II Вселенський Ватиканський Собор, *Gaudium et spes*: цит., № 21.
- [15] Римський Месал, *Префація про померлих I*.
- [16] Августин, *Сповідь*, X, 28.
- [17] Бенедикт XVI, Енцикліка *Spe salvi*, 30 листопада 2007 р., № 47.
- [18] *Катехизм Католицької Церкви*, № 1472.
- [19] Павло VI, Апостольський лист *Apostolorum limina*, 23 травня 1974 р., II.
- [20] *Nisan Morohua*, № 119.
- [21] II Вселенський Ватиканський Собор, Догматична Конституція *Lumen gentium* про Церкву, 21 листопада 1964 р., № 68.
- [00781-IT.01] [Testo originale: Italiano]

Copyright © Dicastero per la Comunicazione - Libreria Editrice Vaticana